

Memo

Van: 5.1.2.e
Afgestemd met: 5.1.2.e
Aan: IPO Wolvenwerkgroep
Datum: 3 april 2024
Onderwerp: Bespreekstuk goudjakhals
Bijlage(n): N.v.t.

1. Kernboodschap

Het samenleven met grote carnivoren kan in relatie tot menselijke activiteiten uitdagend zijn. Naast de wolf komt in Nederland ook een andere grote carnivoor voor namelijk de goudjakhals. Nu gewerkt wordt aan een actualisatie van het Interprovinciaal Wolvenplan dringt de vraag zich op of er ook specifiek beleid moet komen voor de goudjakhals.

2. Beslispunten

Het verzoek aan de IPO wolvenwerkgroep is om:

1. Kennisnemen van de memo
2. Bespreken beleidsmatige keuzes omtrent de goudjakhals

3. Aanleiding/context

Zowel de goudjakhals (*Canis aureus*) als de wolf (*Canis lupus*) zijn predatoren en genieten een -verschillende- Europese bescherming. De goudjakhals is een habitatrichtlijn bijlage V soort en de wolf een soort van bijlage IV. Aanvullend is de bescherming van de goudjakhals nog niet geborgd in de Nederlandse Omgevingswet wat maakt dat deze soort een 'ongebruikelijke' beschermingsstatus heeft. Omdat de soort zich nu frequenter ophoudt binnen de (lands)grenzen en de provincies wettelijk verantwoordelijk zijn voor het natuurbeleid in relatie tot beschermde soorten, wordt naar de provincies gekeken om een beleidslijn voor de goudjakhals te ontwikkelen. Middels deze memo wordt getracht om de IPO wolvenwerkgroep na te laten denken over de invulling en wenselijkheid van een beleidslijn over de goudjakhals.

4. Huidige beleid omtrent de soort

Momenteel is door de provincies een beperkte beleidslijn geformuleerd voor de goudjakhals waarin wordt meegelift op de beleidslijn voor de wolf. In april 2023 werd het addendum op het interprovinciaal wolvenplan vastgesteld¹. daarin wordt de enige beleidslijn over de goudjakhals vermeld, namelijk het volgende: *"Dit addendum maakt het mogelijk om voorsnog een tegemoetkoming in de schadewit te keren indien de goudjakhals als dader is aangetoond. Dit is conform de regels die ook gelden voor de schadewit veroorzaakt door wolven. Ook wanneer een goudjakhals als verkeersslachtoffer wordt aangetroffen zal hetzelfde gehandeld worden als bij een wolf."*

¹ Zie de volgende link voor meer informatie: <https://www.bij12.nl/wp-content/uploads/2023/11/Interprovinciaal-wolvenplan-Addendum-2023.pdf>

Wageningen Environmental Research stelt in opdracht van ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) een factfinding study op² waarin alle feitelijke informatie wordt gebundeld over deze soort. Deze informatie zou -indien gewenst- als basis kunnen worden gebruikt voor een beleidslijn.

5. Beleidsmatige besprekpunten

Hieronder wordt puntsgewijs een aantal onderwerpen behandeld waar, over de beleidsmatige invulling hiervan, kan worden nagedacht.

Beschermde status

IPO heeft twee keer -2019 en 2023- een verzoek bij het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) ingediend om de goudjakhals op te nemen in de landelijke soortbeschermingslijst³. Op dit moment wordt door LNV hiervan afgezien en daardoor behoudt de soort zijn 'oorspronkelijke' beschermingsstatus. Hierdoor is er 'ongebruikelijke' situatie ontstaan waarin de soort (Europese) bescherming geniet -omdat Nederland een lidstaat is binnen de Europese Unie-, maar waarbij deze bescherming niet is geborgd in de landelijke wet- en regelgeving. Desondanks is een betreffende provincie aanzet als er een verzoek voor een vergunning komt ten behoeve van de goudjakhals. Daarnaast is er op het gebied van handhaving ook een taak voor de provincies (bijvoorbeeld toezien op het naleven van de zorgplicht uit de Omgevingswet, die ook van toepassing is op deze soort).

Vraag: Hoe willen provincies -in relatie tot de 'ongebruikelijke' beschermingsstatus- omgaan met de goudjakhals?

Monitoring

De Minister van LNV draagt zorg voor de verstrekking van gegevens aan de Europese Commissie conform de vereisten van de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. Het gaat om gegevens die betrekking hebben op door Gedeputeerde Staten (hierna GS) of Provinciale Staten genomen besluiten of getroffen maatregelen, of om gegevens die betrekking hebben op de staat van instandhouding van de habitats en soorten⁴ in hun provincie.. Deze gegevens -dus ook van de goudjakhals- moeten door GS van de betreffende provincie worden verstrekt aan de Minister. . Op dit moment is er geen sprake van monitoring van de goudjakhals, behalve als deze soort opduikt bij de DNA-analyse voor vermoedelijke wolvenschade. Daarnaast blijkt het monitoren van de goudjakhals lastiger te zijn dan bij de wolf vanwege het verborgen bestaan van de soort.

Vraag/vragen: Vinden de provincies de huidige vorm van monitoring voldoende voor deze soort -niet alleen wettelijk gezien, maar ook voor de mogelijkheid om beleidsmatig te sturen-? Of is het de wenselijk om de monitoring te verbeteren/uitbreiden? En eventueel op welke wijze?

Tegemoetkoming

Voor dit onderdeel wordt de tekst geciteerd uit het addendum: *"Ook heeft de goudjakhals in een aantal gevallen schade aan schapen veroorzaakt. De goudjakhals vertoont wat betreft gedrag enige gelijkenissen met een wolf en is ook bezig om Nederland te ontdekken. De provincies houden er rekening mee dat deze soort snel vaker in Nederland gezien zal worden/zal gaan voorkomen. Daarom dienen we ons op de komst van de goudjakhals te voorbereiden. De goudjakhals is nog niet opgenomen op de landelijke soortbeschermingslijst (art 3.10.) van de Wet natuurbescherming. Beleidsmatig is er daarom nog onvoldoende basis*

² Zie de volgende link voor meer informatie: <https://www.wur.nl/nl/onderzoek-resultaten/onderzoeksprojecten-Inv/soorten-onderzoek/kennisonline/factfinding-goudjakhals.htm>

³ Onder de Omgevingswet in de bijlage IX behorende bij 11.54 van het Besluit activiteiten leefomgeving.

⁴ De bijlagen I, II, IV en V bij de Habitatrichtlijn, en van de vogelsoorten, genoemd in bijlage I bij de Vogelrichtlijn, en de niet in die bijlage genoemde geregeld voorkomende trekvogelsoorten.

om er nu dieper op in te gaan. Daarom biedt dit addendum een 'tijdelijke voorziening' voor de goudjakhals totdat duidelijker is hoe dit zich verder ontwikkelt. Europees wordt de soort wel als inheems dier aangemerkt en als zodanig beschermd." Onder de landbouwwijstingsverordening (LVV) is het verlenen van tegemoetkoming bij schade door beschermde dieren vrijgesteld⁵. Gezien dat provincies schade kunnen vergoeden voor beschermde soorten, verdient het de voorkeur om na te denken over het verlenen van tegemoetkoming bij een soort met 'ongebruikelijke' beschermingsstatus ook ten opzichte van het voorkomen van staatsteun.

Vraag/vragen: Vinden provincies het wenselijk om de 'tijdelijke voorziening' in stand te houden? Zo ja in welke mate en onder welke voorwaarden (eis voor preventieve maatregelen, geen leges en 100% tegemoetkoming)?

Preventieve maatregelen

Er wordt aangenomen dat preventieve maatregelen voor het voorkomen van wolvenschade ook effectief zijn om goudjakhalschade te voorkomen. Het is voor dierhouders uitdagend om preventieve maatregelen daadwerkelijk wolfwerend te plaatsen. Zo is een gat van 20- bij 20 centimeter voldoende voor een wolf om er doorheen te komen. Gezien dat een goudjakhals kleiner is dan een wolf, bestaat daarmee ook de kans dat er andere eisen moeten worden gesteld aan de preventieve maatregelen voor de goudjakhals. Momenteel wordt gewerkt aan een nieuwe beleidslijn omtrent de eis voor preventieve maatregelen voor het verkrijgen van 100% tegemoetkoming voor wolvenschade (zie agendabundel bijeenkomst 29 februari 2024 van de IPO-wolven werkgroep). De goudjakhals is hierin voor nu niet meegenomen.

Vraag/vragen: Willen provincies specifieke eisen voor preventieve maatregelen om goudjakhalschade te voorkomen? Zo ja welke eisen zijn hierin billijk? Moet daarvoor aanvullend onderzoek worden verricht?

⁵ Zie voor meer informatie de volgende link: <https://europadecentraal.nl/praktijkvraag/kan-de-provincie-helpen-bij-overlast-wolven/>